

EKSPEDYCJA PRZYRODA MIASTO W PRZYRODZIE, PRZYRODA W MIEŚCIE

1. Skwer Komeńskiego

CEL PUNKTU Pokazanie znaczenia nawet niewielkich terenów zielonych w przestrzeni miejskiej, poznanie głazów narzutowych jako śladów epoki lodowcowej.	ZWRÓĆ UWAGĘ NA: Drzewa, krzewy, trawniki, ławki i alejki skweru, różnice temperatury między terenem zielonym a zabudowaną ulicą, grupę głazów narzutowych.

PROPOZYCJA DODATKOWYCH PYTAŃ DO ROZMOWY

- Dlaczego nawet niewielki skwer jest potrzebny w centrum miasta?
- Jak drzewa i krzewy wpływają na temperaturę, wilgotność i jakość powietrza?
- Jakie zwierzęta mogą znaleźć schronienie na małym skwerze?
- Czy taki teren może zatrzymywać wodę podczas intensywnych opadów?
- Kto odpowiada za pielęgnację zieleni miejskiej?
- W jaki sposób mieszkańcy mogą pomagać w dbaniu o park lub skwer?
- Czym różnią się głazy od kamieni leżących na ścieżce?
- Jak lodowiec mógł przenosić ogromne fragmenty skał?
- Co głazy mówią nam o klimacie panującym tutaj tysiące lat temu?
- Czy głaz narzutowy można nazwać przyrodniczym świadkiem historii?

PROPOZYCJA DODATKOWEGO ZADANIA

Uczniowie wybierają jedno miejsce na skwerze i przez minutę obserwują jego przyrodę. Zapisują lub zapamiętują:

- trzy zauważone gatunki albo rodzaje roślin,
- jeden ślad obecności zwierzęcia,
- dwa dźwięki przyrody,
- jeden element stworzony przez człowieka.

PODPOWIEDŹ DLA PROWADZĄCEGO

Głazy narzutowe zostały przyniesione przez lądolód podczas epoki lodowcowej. Mogą pochodzić z terenów położonych setki kilometrów od miejsca, w którym znajdują się obecnie. Warto podkreślić, że nawet niewielki teren zielony obniża temperaturę otoczenia, zatrzymuje część wody opadowej, pochłania pyły, daje cień i tworzy miejsce odpoczynku dla ludzi oraz zwierząt. Rozmowę można zakończyć pytaniem, co uczniowie zmieniliby na skwerze, aby był jeszcze bardziej przyjazny przyrodzie i ludziom.

2. Przejście podziemne pod torami dworca kolejowego

CEL PUNKTU Rozmowa o wpływie różnych środków transportu na środowisko oraz o tym, jak można łączyć funkcjonalność przestrzeni miejskiej z estetyką i troską o wspólne otoczenie.	ZWRÓĆ UWAGĘ NA: wejście do przejścia podziemnego, ściany i inne elementy w podejściu, wejście bezbarierowe, położenie dworca w centrum miasta.

PROPOZYCJA DODATKOWYCH PYTAŃ DO ROZMOWY

- Dlaczego dworzec kolejowy położony w centrum miasta może być rozwiązaniem ekologicznym?
- W jaki sposób można dotrzeć na dworzec bez samochodu?
- Który środek transportu emituje zwykle mniej zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednego pasażera: pociąg czy samochód?
- Dlaczego warto łączyć podróż pociągiem z dojściem pieszo, jazdą rowerem lub komunikacją miejską?
- Jakie są zalety i wady podróżowania koleją?

Materiał ma charakter pomocniczy i inspiracyjny (bez korekty językowej). Nie stanowi obowiązkowego scenariusza gry – prowadzący może korzystać z zawartych w nim propozycji według własnego uznania.

EKSPEDYCJA PRZYRODA MIASTO W PRZYRODZIE, PRZYRODA W MIEŚCIE

- Kiedy samochód może być trudny do zastąpienia?
- Dlaczego niektórzy ludzie niszczą ściany przejść podziemnych?
- Czym różni się graffiti artystyczne od przypadkowego napisu lub aktu wandalizmu?
- Jak mogłoby wyglądać przyjazne i estetyczne przejście pod torami?
- Jaki motyw związany z miastem, przyrodą lub koleją mógłby pojawić się na ścianach?
- Czy sztuka w przestrzeni publicznej może sprawić, że ludzie bardziej dbają o dane miejsce?
- Czy ważne jest, by w podejściu było bezbarierowe?

PROPOZYCJA DODATKOWEGO ZADANIA

Uczniowie projektują fragment muralu do przejścia podziemnego. Projekt powinien:

- nawiązywać do przyrody, ekologii albo historii miasta,
- być czytelny dla mieszkańców i podróżnych,
- zawierać jeden symbol lub krótkie hasło miasta,
- pasować do długiego i wąskiego wnętrza przejścia.

W drodze w stronę Mostu Wolności uczniowie obserwują graffiti przedstawiające Mikołaja Kopernika przy ulicy Strzelniczej. Oceniają, czy ich zdaniem wzbogaca przestrzeń miejską i uzasadniają swoją opinię.

PODPOWIEDŹ DLA PROWADZĄCEGO

Centralne położenie dworca ułatwia dotarcie pieszo, rowerem i komunikacją miejską. Dzięki temu część mieszkańców może zrezygnować z dojazdu do innych miejscowości samochodem. W rozmowie warto unikać prostego podziału na „dobry” i „zły” transport. Przy omawianiu graffiti można wprowadzić pojęcia sztuki ulicznej, legalnego muralu i wandalizmu. Najważniejsze jest uzasadnienie opinii, a nie jednomyślna ocena uczniów.

3. Most Wolności

CEL PUNKTU	ZWRÓĆ UWAGĘ NA:
Poznanie podstawowych pojęć związanych z rzeką: nurt, kierunek przepływu, prawy i lewy brzeg Olzy. Rozwijanie umiejętności orientacji w terenie.	kierunek przepływu Olzy, ruch wody przy filarach mostu, oba brzegi, roślinność nadbrzeżną, zabudowę oraz obiekty znajdujące blisko rzeki.

PROPOZYCJA DODATKOWYCH PYTAŃ DO ROZMOWY

- Co oznacza określenie „nurt rzeki”?
- Po czym można rozpoznać, w którą stronę płynie rzeka?
- Czy powierzchnia rzeki wszędzie porusza się z taką samą prędkością?
- Dlaczego woda przy brzegu może płynąć wolniej niż w środku koryta?
- Czy Olza może stanowić niebezpieczeństwo powodziowe?
- Jak wyznacza się prawy i lewy brzeg rzeki?
- Czy rzeka bardziej dzieli oba miasta, czy je łączy?

PROPOZYCJA DODATKOWEGO ZADANIA

Uczniowie ustalają kierunek przepływu Olzy. Następnie:

- wskazują prawy i lewy brzeg,
- wskazują miejsca/miejscowości położone w górę rzeki,
- wskazują miejsca/miejscowości położone w dół rzeki,

PODPOWIEDŹ DLA PROWADZĄCEGO

Prawy i lewy brzeg określa się, stojąc lub wyobrażając sobie, że patrzymy zgodnie z kierunkiem przepływu rzeki. Prawy brzeg znajduje się wtedy po prawej stronie.

EKSPEDYCJA PRZYRODA MIASTO W PRZYRODZIE, PRZYRODA W MIEŚCIE

Nurt to ruch wody w określonym kierunku. Można go rozpoznać, obserwując unoszące się liście, gałązki, pianę lub zawirowania przy przeszkodach. Warto pozwolić uczniom najpierw samodzielnie ustalić kierunek przepływu, a dopiero później skorygować ich odpowiedzi.

4. Ogród Dwóch Brzegów – ptaki nad Olzą

CEL PUNKTU Obserwacja ptaków żyjących w środowisku nadrzecznym oraz rozmowa o odpowiedzialnym dokarmianiu zwierząt i tworzeniu zielonej przestrzeni łączącej oba miasta.	ZWRÓĆ UWAGĘ NA: drzewa i krzewy nad rzeką, miejsca odpoczynku ptaków, powierzchnię wody, płycizny, kamienie, ścieżki pieszce i rowerowe oraz połączenie terenów zielonych po obu stronach granicy.

PROPOZYCJA DODATKOWYCH PYTAŃ DO ROZMOWY

- Dlaczego dolina rzeki jest dobrym miejscem życia dla ptaków?
- Jakie gatunki ptaków można spotkać nad Olzą?
- Które ptaki przebywają na wodzie, a które wśród drzew i krzewów?
- Dlaczego nie wszystkie ptaki odlatują na zimę?
- Czy dzikie ptaki zawsze potrzebują dokarmiania przez człowieka?
- Kiedy dokarmianie może im pomagać?
- Dlaczego pieczywo, słone przekąski i resztki jedzenia nie są odpowiednim pokarmem dla ptaków?
- Dlaczego karmnik powinien być utrzymywany w czystości?
- W jaki sposób psy, hałas i tłum ludzi mogą wpływać na ptaki?
- Co można zrobić, aby Ogród Dwóch Brzegów był przyjazny zarówno dla ludzi, jak i dla zwierząt?

PROPOZYCJA DODATKOWEGO ZADANIA

Uczniowie przez kilka minut prowadzą obserwację ptaków. Nie muszą rozpoznawać wszystkich gatunków. Zapisują:

- liczbę zauważonych ptaków,
- miejsce ich przebywania,
- sposób poruszania się,
- rodzaj wydawanych dźwięków,
- przypuszczenie, czego szukały.

Następnie układają krótką zasadę odpowiedzialnego zachowania wobec dzikich ptaków.

PODPowiedź dla prowadzącego

Nad Olzą można obserwować między innymi kaczki, łabędzie, mewy, pliszki, zimorodki i różne ptaki śpiewające. Lista gatunków może się zmieniać w zależności od pory roku i warunków.

Nie należy karmić ptaków pieczywem, chipsami, słonymi resztkami ani zepsutym jedzeniem. W przypadku dokarmiania trzeba korzystać z pożywienia odpowiedniego dla danego gatunku, na przykład niesolonych ziaren. Nie wszystkie warzywa i nie każdy rodzaj pokarmu są odpowiednie dla wszystkich ptaków.

Warto podkreślić, że często najlepszą pomocą jest zachowanie spokoju, niepłoszenie zwierząt oraz ochrona ich siedlisk.

5. Kładka Sportowa

CEL PUNKTU Pokazanie związku między aktywnością fizyczną, kontaktem z przyrodą, wypoczynkiem nad brzegiem Olzy, dobrostanem psychicznym.	ZWRÓĆ UWAGĘ NA: konstrukcję kładki, ścieżki spacerowe i rowerowe, obiekty sportowe, kierunek biegu rzeki, panoramę gór oraz sposób

Materiał ma charakter pomocniczy i inspiracyjny (bez korekty językowej). Nie stanowi obowiązkowego scenariusza gry – prowadzący może korzystać z zawartych w nim propozycji według własnego uznania.

EKSPEDYCJA PRZYRODA MIASTO W PRZYRODZIE, PRZYRODA W MIEŚCIE

	korzystania z tego miejsca przez mieszkańców.

PROPOZYCJA DODATKOWYCH PYTAŃ DO ROZMOWY

- Dlaczego most nazwano Kładką Sportową?
- Jakie obiekty sportowe znajdują się w tej części Cieszyna i Czeskiego Cieszyna?
- Jakie dyscypliny można tutaj uprawiać?
- Czy spacer można uznać za aktywność fizyczną?
- Jak ruch wpływa na koncentrację, nastrój i sen?
- Dlaczego kontakt z zielenią i wodą może pomagać w odpoczynku psychicznym?
- Co oznacza określenie „zresetować głowę”?
- Czy używanie telefonu podczas spaceru pomaga odpocząć?
- W jakim paśmie górskim znajduje się źródło Olzy?
- Jak może wyglądać rzeka w pobliżu swojego źródła, a jak w ujściu?
- W jaki sposób mały górski strumień zmienia się w większą rzekę?
- Co może zanieczyszczać rzekę na jej długiej drodze?
- Jakie korzyści daje miastu połączenie terenów sportowych ze ścieżkami nad rzeką?

PROPOZYCJA DODATKOWEGO ZADANIA

Uczniowie odnajdują w terenie jak najwięcej możliwości uprawiania sportu i zapisują je na wspólnej liście. Następnie tworzą krótką propozycję „naturalnego resetu” w Ogrodzie Dwóch Brzegów dla siebie i rówieśników. Powinna ona zawierać:

- wybraną aktywność,
- długość jej trwania,
- trasę lub miejsce,
- jedną zasadę bezpiecznego zachowania,
- sposób ograniczenia korzystania z telefonu.

PODPOWIEDŹ DLA PROWADZĄCEGO

Okolice Kładki Sportowej łączy ścieżki piesze i rowerowe z obiektami sportowymi znajdującymi się po obu stronach Olzy. Uczniowie mogą wskazać między innymi jazdę na rowerze, bieganie, spacer, jazdę na rolkach, pływanie, tenis i sporty stadionowe. Źródło Olzy znajduje się w Beskidzie Śląskim. Warto pokazać uczniom, że rzeka łączy krajobraz górski, miasta i dalsze obszary regionu.

Rozmowa o zdrowiu psychicznym powinna pozostać lekka i praktyczna. Można skupić się na codziennym odpoczynku, ruchu, śnie i ograniczaniu nadmiaru bodźców.

6. Ogród Dwóch Brzegów – dopływy i droga wody

CEL PUNKTU Poznanie pojęcia dopływu oraz prześledzenie drogi wody od mniejszych cieków przez Olzę i Odrę aż do morza.	ZWRÓĆ UWAGĘ NA: koryto Olzy, miejsca, w których do rzeki mogą uchodzić mniejsze cieki lub kanały, ukształtowanie terenu oraz kierunek przepływu wody.

PROPOZYCJA DODATKOWYCH PYTAŃ DO ROZMOWY

- Co to jest dopływ?
- Czym dopływ różni się od głównej rzeki?
- Czy dopływ musi być zawsze mniejszy od rzeki, do której wpada?
- Jak można rozpoznać ujście mniejszego cieku?
- Które rzeki i potoki zasilają Olzę?
- Dlaczego rzeki mają wiele dopływów?
- Co dzieje się z zanieczyszczeniem w małym potoku, w dopływie Olzy?

Materiał ma charakter pomocniczy i inspiracyjny (bez korekty językowej). Nie stanowi obowiązkowego scenariusza gry – prowadzący może korzystać z zawartych w nim propozycji według własnego uznania.

EKSPEDYCJA PRZYRODA MIASTO W PRZYRODZIE, PRZYRODA W MIEŚCIE

- Do jakiej większej rzeki wpada Olza?
- Gdzie znajduje się ujście Olzy?
- Do jakiego morza docierają ostatecznie jej wody?
- Dlaczego ochrona niewielkich potoków ma znaczenie dla całego dorzecza?

PROPOZYCJA DODATKOWEGO ZADANIA

Uczniowie tworzą „łańcuch wody”. Ustawiają w odpowiedniej kolejności:

- dopływy OLZY,
- Olzę,
- Odrę,
- Morze Bałtyckie.

Następnie wybierają jeden rodzaj zanieczyszczenia i przedstawiają, jak mogłoby ono przemieszczać się wraz z wodą przez cały system rzeczny.

PODPOWIEDŹ DLA PROWADZĄCEGO

Dopływ to rzeka, potok lub inny ciek, który uchodzi do większej rzeki. Wszystkie cieki połączone z daną rzeką tworzą sieć rzeczną.

Olza uchodzi do Odry w okolicy Bogumina. Wody Odry płyną następnie do Morza Bałtyckiego.

Pytanie o Ropiczanek, Grabinkę, Stonawkę i Puńcówkę można potraktować jako zadanie do rozwiązania z wykorzystaniem mapy. Ważniejsze od zgadywania jest odszukanie cieków i prześledzenie ich przebiegu.

7. Wenecja Cieszyńska

CEL PUNKTU	ZWRÓĆ UWAGĘ NA:
Poznanie związku między wodą a rozwojem dawnych warsztatów rzemieślniczych oraz rozmowa o przemianach miejskiego krajobrazu i znaczeniu nazw inspirowanych innymi miastami.	Młynówkę, wąski kanał, mostki, domy stojące blisko wody, ślady dawnych warsztatów, różnice poziomu terenu oraz sposób zagospodarowania brzegów.

PROPOZYCJA DODATKOWYCH PYTAŃ DO ROZMOWY

- Dlaczego tę część miasta nazwano Cieszyńską Wenecją?
- Co łączy ją z włoską Wenecją, a czym się od niej różni?
- Czy Młynówka jest samodzielną rzeką, czy ramieniem Olzy?
- Dlaczego dawni rzemieślnicy osiedlali się blisko wody?
- W jaki sposób wykorzystywano siłę płynącej wody?
- Jak działało koło młyńskie?
- Jakie warsztaty mogły funkcjonować w tej części miasta?
- Czym zajmował się garbarz?
- Co robił szewc, kowal i rymarz?
- Dlaczego dawniej nie mogło tutaj być warsztatu mechanika sprzętu elektrycznego?
- Jak praca garbarni mogła wpływać na jakość wody?
- Czy wszystkie dawne sposoby korzystania z rzeki były przyjazne środowisku?
- Dlaczego współcześnie chronimy takie miejsca, nawet jeśli nie pełnią już swojej pierwotnej funkcji?

PROPOZYCJA DODATKOWEGO ZADANIA

Uczniowie wybierają miejsce, w którym ich zdaniem mógł działać dawny warsztat. Następnie przygotowują jego krótką rekonstrukcję:

- nazwa rzemiosła,
- wykorzystywane narzędzia,
- potrzebne surowce,
- sposób korzystania z wody,

Materiał ma charakter pomocniczy i inspiracyjny (bez korekty językowej). Nie stanowi obowiązkowego scenariusza gry – prowadzący może korzystać z zawartych w nim propozycji według własnego uznania.

EKSPEDYCJA PRZYRODA MIASTO W PRZYRODZIE, PRZYRODA W MIEŚCIE

- możliwe odgłosy i zapachy.

Na końcu wskazują elementy, które nadają temu miejscu „wenecki” charakter.

PODPOWIEDŹ DLA PROWADZĄCEGO

Młynówka jest sztucznie ukształtowanym ramieniem, kanałem związanym z Olzą. Woda napędzała urządzenia i była wykorzystywana przez młyny oraz warsztaty.

Wśród dawnych rzemieślników mogli znajdować się między innymi garbarze, szewcy, kowale i rymarze. Mechanik sprzętu elektrycznego nie mógł działać tutaj w czasach poprzedzających upowszechnienie elektryczności i urządzeń elektrycznych.

Warto pokazać także negatywną stronę dawnych zakładów. Niektóre warsztaty zanieczyszczały wodę odpadami produkcyjnymi.

8. Dom przy ulicy Nowe Miasto

CEL PUNKTU Rozwijanie uważnej obserwacji dekoracji architektonicznych oraz poznanie znaczeń przypisywanych dawniej motywom roślinnym, zwierzęcym i astronomicznym.	ZWRÓĆ UWAGĘ NA: elewację budynku, przedstawione na niej drzewo, ornamenty wokół drzwi i okien, powtarzające się wzory, symetrię dekoracji oraz zdobienia sąsiednich domów.

PROPOZYCJA DODATKOWYCH PYTAŃ DO ROZMOWY

- Dlaczego ludzie ozdabiają budynki?
- Jakie funkcje mogą pełnić dekoracje oprócz funkcji estetycznej?
- Co oznacza słowo „ornament”?
- Dlaczego dawniej wierzono, że niektóre znaki chronią dom?
- Co mogły symbolizować słońce, księżyc i gwiazdy?
- Jakie znaczenie przypisywano motywom roślinnym?
- Co mogły symbolizować zwierzęta?
- Po czym można rozpoznać dąb, kasztanowiec lub klon?
- Czy artysta musiał przedstawić drzewo całkowicie realistycznie?
- Co bogate zdobienia mogły mówić o właścicielach domu?
- Jak dekoruje się współczesne budynki?
- Czy reklamy i szyldy także można uznać za element dekoracji?
- Jakie motywy przyrodnicze zauważacie na innych domach przy ulicy?

PROPOZYCJA DODATKOWEGO ZADANIA

Uczniowie odnajdują na elewacji motyw drzewa i próbują rozpoznać jego gatunek na podstawie kształtu liści, owoców lub innych cech.

Następnie obserwują sąsiednie budynki i wyszukują:

- jeden ornament roślinny/jeden motyw geometryczny/jedno przedstawienie zwierzęcia lub postaci/jeden współczesny element dekoracyjny.

PODPOWIEDŹ DLA PROWADZĄCEGO

Zadanie dotyczące gatunku drzewa powinno być rozwiązane przede wszystkim poprzez obserwację elewacji. Można porównać dekorację ze zdjęciami liści dębu, kasztanowca i klonu. W tym wypadku chodzi o kasztanowiec.

Dawne ornamenty mogły mieć znaczenie dekoracyjne, religijne, symboliczne lub ochronne. Nie zawsze można jednoznacznie ustalić intencję autora albo właściciela budynku.

Pokazywały status majątkowy, zawód, pochodzenie, czy wierzenia.

Warto zwrócić uwagę, że motyw przyrodniczy może być stylizowany, dlatego nie wszystkie szczegóły odpowiadają dokładnie wyglądowi prawdziwej rośliny.

9. Park Pokoju – magnolie i parkowa różnorodność

CEL PUNKTU Poznanie parku jako miejsca odpoczynku, łagodzenia miejskiego hałasu i ochrony różnorodności roślin. Rozwijanie umiejętności rozpoznawania drzew i krzewów.	ZWRÓĆ UWAGĘ NA: magnolie, kształt ich liści i kwiatów, inne drzewa i krzewy, zieleń w parku, cień, temperaturę, dźwięki oraz różnicę między parkiem i sąsiednią ulicą.

PROPOZYCJA DODATKOWYCH PYTAŃ DO ROZMOWY

- Co zmienia się, gdy wchodzimy z ruchliwej ulicy do parku?
- Czy w parku jest chłodniej i ciszej? Dlaczego?
- W jaki sposób drzewa tłumią hałas?
- Jak drzewa wpływają na jakość powietrza?
- Czym magnolia różni się od typowych drzew rosnących w mieście?
- Czy wszystkie magnolie kwitną w tym samym czasie?
- Jakie kolory mogą mieć kwiaty magnolii?
- Jakie inne drzewa i krzewy rosną w Parku Pokoju?
- Czy park powinien być bardzo uporządkowany, czy warto pozostawić w nim bardziej naturalne fragmenty?
- Dlaczego stare drzewa są ważne dla ptaków, owadów i innych organizmów?
- Jak można korzystać z parku, nie niszcząc roślinności?

PROPOZYCJA DODATKOWEGO ZADANIA

Uczniowie tworzą prostą mapę przyrodniczą fragmentu parku. Zaznaczają na niej:

- jedną magnolię,
- dwa inne drzewa lub krzewy,
- miejsce najbardziej zacienione,
- miejsce najbardziej nasłonecznione,
- miejsce, w którym najlepiej słyszeć ptaki,
- miejsce, w którym najbardziej słyszeć ruch uliczny.

Mogą także wykonać własny projekt architektury parku.

PODPOWIEDŹ DLA PROWADZĄCEGO

Przy rozpoznawaniu roślin warto zwracać uwagę na kilka cech jednocześnie: kształt liści, korę, pokrój drzewa, pąki, kwiaty i owoce.

Pytanie o osobę, która zasadziła pierwsze magnolie, można poprzedzić krótkim przypomnieniem postaci Aloisa Kaufmanna, Alberta Kazimierza Sasko-Cieszyńskiego i Leopolda Jana Szersznika (patrz pytanie). Odpowiedź uczniowie mogą odnaleźć w materiałach ekspedycji lub portfolio.

Ważna jest bezpośrednia obserwacja roślin oraz zauważenie, jak park wpływa na warunki panujące w centrum miasta.

10. Park Pokoju – cieszyńianka wiosenna

CEL PUNKTU Poznanie cieszyńianki wiosennej jako symbolu regionu i Śląska Cieszyńskiego oraz rozmowa o ochronie roślin dziko rosnących.	ZWRÓĆ UWAGĘ NA: niewielkie rośliny rosnące w runie parku, kształt i kolor liści, żółtozielone kwiatostany, miejsca zacienione oraz warunki panujące pod drzewami. W portierni Muzeum Śląska

Materiał ma charakter pomocniczy i inspiracyjny (bez korekty językowej). Nie stanowi obowiązkowego scenariusza gry – prowadzący może korzystać z zawartych w nim propozycji według własnego uznania.

EKSPEDYCJA PRZYRODA MIASTO W PRZYRODZIE, PRZYRODA W MIEŚCIE

	Cieszyńskiego wystawiony jest filigran cieszyński, czyli srebrne cieszynianki.

PROPOZYCJA DODATKOWYCH PYTAŃ DO ROZMOWY

- Dlaczego niewielka roślina może stać się symbolem całego regionu?
- Jak nazywa się charakterystyczny wiosenny kwiat Śląska Cieszyńskiego?
- Czy cieszynianka, cieszynka i cieszynit oznaczają to samo?
- W jakiej porze roku zakwita cieszynianka?
- W jakich miejscach najlepiej jej szukać?
- Dlaczego nie należy zrywać roślin dziko rosnących?
- Jakie zagrożenia mogą powodować zdeptywanie, koszenie lub wykopywanie roślin?
- Co odróżnia symbol przyrodniczy regionu od herbu lub flagi?
- Jak legenda może pomagać w zapamiętaniu nazwy rośliny?

PROPOZYCJA DODATKOWEGO ZADANIA

Wyszukajcie w Internecie informacji o tym, czym różni się cieszynianka od cieszynitu i cieszynki.

PODPOWIEDŹ DLA PROWADZĄCEGO

Prawidłowa nazwa rośliny to cieszynianka wiosenna.

Cieszynit jest nazwa skały magmowej występującej w regionie, cieszynka to unikana, bogato zdobiona strzelba myśliwska wytwarzana w Cieszynie w XVI wieku.

Cieszynianka kwitnie wczesną wiosną. Jej niepozorne właściwe kwiaty są otoczone żółtozielonymi podsadkami, które mogą wyglądać jak płatki.

Opowieść lub legendę o cieszyniance najlepiej przedstawić zgodnie z wersją znajdującą się w materiałach ekspedycji albo portfolio. Po jej wysłuchaniu uczniowie mogą wskazać elementy fantastyczne oraz informacje odnoszące się do przyrody i regionu.

Wejście do budynku Muzeum Śląska Cieszyńskiego umożliwia zapoznanie się m. in. z filigranem cieszyńskim (nie trzeba zwiedzać muzeum, wystarczy podejść do portierni).